

Två olika sammandrag av Uncle Dynamite, några observationer

Tomas Prenkert 17/8 2014

Romanen Uncle Dynamite utkom hösten 1948 i UK och USA. Birgitta Hammar översatte den och den utkom i Sverige 1950. I tidskriften Allt nr 8 (15 aug – 15 sept) 1950 presenterades boken i sammandrag som MÅNADENS BOK. Idén verkar hämtad från Det Bästa som varje månad publicerade en komprimerad version av en ny bok. Dock publicerade Det Bästa aldrig Wodehouse som Månadens Bok. Sammandraget i Allt väcker en del frågor. Det är helt uppenbart baserat på Hammars svenska översättning, med ordagrant bibehållna formuleringar. Däremot finns det ingen uppgift om vem som gjort bearbetningen. En redaktör på tidskriften eller Hammar själv? Fanns det någon förlaga på engelska?

I McIlvaine kunde jag se att en "condensed version" trycktes i aprilnumret 1949 av den amerikanska tidskriften Liberty, dvs. året innan den svenska trycktes. Jag undrade om det svenska sammandraget är baserat på det amerikanska eller är gjort oberoende av detta. Någon ytterligare "condensed version" har jag inte hittat uppgifter om.

Här redogör jag kort för lite iakttagelser då jag jämfört de två sammandragen med varandra och med romanen.

Romanen innehåller uppskattningsvis c:a 75000 ord. Sammandraget i Allt är på c:a 9000 ord, dvs. den är nerkortat till c:a 12%. Liberty-versionen är mer omfattande, på c:a 15000 ord, dvs. nerkortad till c:a 20%.

Hur har redaktörerna gått till väga för att göra sammandragen? Hur har man gjort urvalet ur originalet och hur mycket har redaktören bidragit med att göra sammanfattande texter av uteslutna avsnitt?

I båda fallen är visat att texterna huvudsakligen är citat ur boken. Nedkortningar har gjorts genom omformuleringar, men främst genom att redaktörerna helt tagit bort

- enstaka meningar,
- hela stycken,
- hela delavsnitt i en del kapitel samt
- hela kapitel.

Fast man lyft ut långa avsnitt så har man lyckats ganska bra med att skarva ihop "resterna" så att man behållit ett sammanhang. Det finns förvånansvärt få och korta avsnitt där redaktörerna själva formulerat sammanfattningar som ersättningar för borttagna avsnitt. Det mesta är Wodehouses egna formuleringar.

Redaktören i Liberty har tydligen haft ambitionen att ge en heltäckande representation av hela boken. I detta sammandrag finns alla bokens 14 kapitel med och detta ger en riktigt bra

bild av handlingen, inblandade personer och dialoger. Det är en sammanfattning som jag kan tänka mig att Wodehouse själv kunde varit hyfsat nöjd med. Allt väsentligt i intrigen och många dialoger finns kvar från boken. Formuleringarna är oftast Wodehouses egna.

Redaktören i Allt har följt helt andra principer i sitt urval, kanske för att man har haft mycket mindre utrymme till förfogande. Mycket av bihandling och bipersoner är helt borttagna. Här finns ingen ambition att presentera hela boken, utan man har koncentrerat sig på den centrala intrigen kring bysten med juvelerna i, på lord Ickenhams göranden för att komma åt dessa och att samtidigt hjälpa Pongo och Bill på traven med deras kärleksbekymmer.

Sammandraget i Allt inleds med c:a en spalt där Pongos bystkross, utbytet mot en annan byst som råkade innehålla juvelerna, samt inlåsning av denna byst in i ett skåp sammanfattas. Denna resumé är skriven av redaktören och ersätter bokens första 100 sidor! Efter detta kommer några dialoger från kap 6. Tyngdpunkten av urvalet i sammandraget är från kap 6 och 11 - 14. Allt som berör t.ex. konstapel Potter är helt borta, som knuffen ner i dammen. Dialoger mellan lord Ickenham och Bill, Pongo, Sally, sir Aylmer och Major Brabazon-Plank dominerar. Redaktören har ändå lyckats skarva ihop det hela hyfsat och få ett någorlunda läsbart flyt i texten. Eftersom den mesta texten är citat från boken så finns ändå känslan kvar av att det är ett verk av Wodehouse.

Stilen i den inledande sammanfattningen visar att redaktören är väl insatt i Wodehouses sätt att skriva. Kan det varit Birgitta Hammar som redigerat denna version och skrivit t.ex. den inledande spalten? Vi lär aldrig få veta eftersom inga arkiv från förlaget finns bevarade.

De två sammandragen är således mycket olika varandra. Versionen i Allt är inte på minsta sätt baserat på den i Liberty.

Hur är det då med dessa sammandrag, är de ROLIGA? I båda fallen har man behållit väldigt mycket av Wodehouses egna formuleringar. Om man får skilja mellan roligheter kvantitativt och kvalitativt, så tycker jag nog att kvaliteten är förvånansvärt väl bibehållen. De flesta av de bästa formuleringarna finns kvar i båda versionerna. I sammandraget i Allt saknas en hel del roliga avsnitt i romanen som finns med i Liberty. Liberty har därför genom sitt större utrymme fått med kvantitativt fler roliga scener och formuleringar från originalet.

Naturligtvis kommer Wodehouse bäst till sin rätt om man läser hela romanen. Dessa sammandrag är säkerligen till för de tidskriftsläsare som normalt inte orkar läsa hela romaner. Man kan också tänka sig att dessa sammandrag syftade till att ge läsare en viss allmänbildning om ny litteratur och författare. I Liberty står det att sammandraget är avsett att kunna läsas på en kväll. Allt-sammandraget är bara drygt hälften så långt som det i Liberty och känns mer som en lite längre novell, också pga. koncentrationen på huvudintrigen och utslutningen av det mesta runt omkring denna.